

Силабус
навчальної дисципліни
Фантастика і фентезі
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (англійська мова і література)»
Спеціальність 014 Середня освіта.
Предметна спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова та література (із значенням мови))
Спеціалізація 014.021 англійська мова і література
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Викладач Ольга НОВИК
Посилання на сайт <http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/novyk/>
Контактний телефон 0504561505
E-mail викладача: noviop@gmail.com
Графік консультацій середа, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	12	12	66	залік

Семестр: (7 семестр)

Мова навчання: українська

Ключові слова: фантастика, фентезі, література, літературознавство, історія літератури.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Фантастика і фентезі» є дати уявлення студентам про феномен фантастики і фентезі в літературі й культурі, про їх історію та систему жанрів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фантастика і фентезі» є такі:

1. Розкрити сутність фантастики і фентезі як літературного й культурного феноменів.
2. Висвітлити історію розвитку фантастики і фентезі у контексті масової культури та систему їх жанрів.
3. Прищепити навички самостійної дослідницької роботи з теоретико-літературними, історико-літературними та літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо.
4. Удосконалити навички аналізу художніх творів літератури і кіно з урахуванням їх жанрової природи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) визначення понять «фантастика», «фентезі» та їхні провідні наукові концепції;
- 2) історію розвитку фантастичної літератури в культурному контексті;
- 3) жанрову систему фантастики і фентезі;
- 4) найяскравіші літературні твори в жанрах фантастики і фентезі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) аналізувати явище фантастики і фентезі в літературі XIX-XXI століть;
- 2) визначати жанрову специфіку творів фантастики і фентезі у контексті масової культури;
- 3) самостійно працювати з літературознавчими, культурологічними студіями, електронними джерелами, виконувати дослідницькі завдання, творчі проекти.

Зміст курсу:

Тема 1. Феномен фантастичної літератури.

Фантастика як жанр, метажанр, літературний прийом. Зародження фантастики, її зв'язок з міфологією, фольклором, наукою. Визначення фантастики в різних наукових концепціях. Умовність, вимисел у фантастиці. Поняття про фантастичне припущення. Фантастичні світи. Функції фантастики, її місце в культурі (кіно, телебачення, комп'ютерні ігри). Національні варіанти фантастики. Проблема типології фантастики. Специфіка наукової фантастики, соціальної фантастики, фентезі. Періодизація розвитку фантастичної літератури. Вивчення фантастики в шкільних курсах літератури.

Тема 2. Ранній етап розвитку фантастики.

Фольклорні витоки фантастики: казки, легенди, бувальщини. Фантастика в літературі Античності і Середніх віків. Зародження утопії в літературі Ренесансу. Християнська фантастика Джона Мільтона. Фантастика в 17-18 століттях. Готичний роман і розвиток фантастики. Фантастика в літературі романтизму та неоромантизму. Фантастичні твори Мері Шеллі, Роберта Льюїса Стівенсона. Герберт Веллс і Жюль Верн як батьки фантастики. Фантастика в американських палп-журналах.

Тема 3. Жанри наукової фантастики.

Сутність наукової фантастики, походження терміна. Наукова фантастика як сучасна міфологія. Футурологічна природа наукової фантастики. «Тверда» і «м'яка» наукова фантастика. Космоопери, хроноопери (хронологічна фантастика), планетарний роман. Кіберпанк, стімпанк. Наукове фентезі. Творчість Едгара Берроуза, Рея Бредбері, Станіслава Лема, Роберта Хайнлайна, Айзека Азімова, Артура Кларка, Гаррі Гаррісона, Вільяма Гібсона, Френка Герберта, Олександра Беляєва, Юрія Смолича, Кіра Буличова.

Тема 4. Жанри соціальної фантастики.

Специфіка соціальної фантастики, її типологія, філософські і літературні джерела. Історія розвитку жанру утопії, антиутопії, дистопії. Альтернативна історія. Апокаліптика і постапокаліптика. Творчість Володимира Винниченка, Олдоса Гакслі, Джорджа Орвелла, Рея Бредбері, Маргарет Етвуд, братів Стругацьких, Філіпа Діка.

Тема 5. Жанри фентезі.

Сутність фентезі, її поетика, співвідношення з науковою фантастикою. Міфологічні джерела сюжетів та образів (скандинавська, кельтська, слов'янська міфологія). Морфологія жанрів фентезі. Типи фентезі (героїчне фентезі, епічне фентезі, технофентезі, історичне фентезі, дитяче фентезі, «темне» фентезі тощо). Національні різновиди фентезі. Творчість Джона Толкіна, Клайва Стейплза Льюїса, Роберта Говарда, Джорджа Мартіна, Джоан Роулінг, Урсули ле Гуїн, Анджея Сапковського, Террі Пратчетта. Формула «потраплянців», мотив мандрівки в часі (серіал «Чужоземка» за мотивами циклу романів Діани Гебельдон «Чужоземка»). Українське фентезі.

Тема 6. Фантастика в кіно і на телебаченні.

Історія кінофантастики, її періодизація. Специфіка кіноадаптацій фантастичних творів. Жанри кінофантастики. Історія фантастики на телебаченні. Фантастичні телесеріали. «Зоряні війни» Джорджа Лукаса як фантастичні сага.

Методи навчання: мікронавчання, практичні заняття, тренувальні вправи; практичні заняття з вправами на розвиток навичок аналізу тексту, говоріння, на яких матеріал пояснюється і обговорюється, домашні завдання; самостійна робота: домашні завдання, вивчення на пам'ять, конспекти.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
--------------	---	------------------------------------	-------------------

Поточний контроль		100	100
Практичні заняття	60		
Самостійна робота	40		
Підсумковий контроль			
Залік	100		

**Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю
Практичні заняття**

Види робіт	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ПЗ 1	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 2	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 3	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 4	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 5	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 6	3	3,5	4	5	7,5	8	10
Максимальна кількість набраних балів	18	21	24	30	45	48	60

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичних заняттях – 60 балів (за умови виконання всіх видів роботи, передбачених планом практичного заняття).

**Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів
під час контролю самостійної роботи**

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ЗМ 1	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 2	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 3	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 4	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 5	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 6	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
	12	18	21	24	27	30	40

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який може виставлятися за результатами поточного оцінювання, якщо студент погоджується з оцінкою за набраними балами.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Лютий Т., Ярош О. Культура масова і популярна: теорії та практики . К. : Агентство «Україна», 2007. 124 с.
2. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Харків : Акта, 2005. 316 с.
3. Saricks Joyce G. The readers' advisory guide to genre fiction / Saricks G. Joyce. USA : Chicago : American Library Association, 2009. 387 p.
4. Strinati Dominic. An Introduction to Theories of Popular Culture / Dominic Strinati. London : Routledge, 2004. 286 p.

Допоміжні

1. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
2. Cawelti John G. Adventure, Mystery, and Romance. Formula Stories as Art and Popular Culture. University of Chicago Press, 1976. 344 p.
3. Cawelti John G. Mystery, Violence and Popular Culture. A Ray and Pat Browne Book, Popular Press, 2004. 432 p.
4. Gelder Ken. Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field. Abingdon : Routledge, 2004. 192 p.
5. MacCracken Scott. Pulp: Reading Popular Fiction. Manchester; New York : Manchester University Press, 1998. vi, 209 p.
6. Popular Culture: Production and Consumption [ed. by C. Lee Harrington and Denise D. Bielby]. Wiley-Blackwell, 2000. 368 p.
7. Aldiss, Brian. Trillion Year Spree. The History of Science Fiction. Paladin Crafton Books, 1988. 688 p.
8. Cavallaro, Dani. Cyberpunk and cyberculture. The Athlone Press, 2000. 258 p.
9. Morse E. Donald. The Fantastic in World of Literature and the Arts. NY: Greenwood Press, 1987. 200 p.
10. Stableford, Brian. The A to Z of Fantasy Literature. The Scarecrow Press, Inc., 2009. 499 p.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт університету: <http://bdpu.org/> та бібліотеки: <http://bdpu.org/library.html>
2. Буквоїд. URL: <http://bukvoid.com.ua/>
3. The Bestsllers Database <https://bestsellers.lib.virginia.edu/>
4. ЛітАкцент. URL: <http://litacent.com/>
5. Читомо. URL: <http://www.chytomo.com/>
6. <http://www.sfcenter.ku.edu/index.html>
7. International Association of Crime Writers. URL: <http://www.crimewritersna.org/>
8. International Thriller Writers. URL: <http://thrillerwriters.org/>
9. Internet Movie Script Database (IMSDb). URL: <https://www.imsdb.com/>
10. Metacritic – Movies. URL: <https://www.metacritic.com/movie>
11. Mystery Ink. URL: <https://www.mysteryinkonline.com/>
12. Mystery Writers of America. URL: <https://mysterywriters.org/>
13. Science Fiction & Fantasy Magazine. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/>
14. Science Fiction Writers of America. URL: <https://www.sfwaw.org/>
15. Sisters in Crime. URL: <https://www.sistersincrime.org/default.aspx>
16. Stop, You're Killing Me! URL: <http://www.stopyourekillingme.com/>
17. The Encyclopedia of Science Fiction. URL: <http://www.sf-encyclopedia.com/>
18. The Horror Writer's Association. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/>
19. The Internet Movie Database (IMDB). URL: <https://www.imdb.com/>
20. This is Horror. URL: <http://www.thisishorror.co.uk/>
21. TV Tropes. The All Devouring Pop-Culture Wiki. URL: <https://tvtropes.org/>